

Međuprostor

Takač, Nataša

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:251:162780>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-25**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU
ODSJEK ZA VIZUALNU I MEDIJSKU UMJETNOST
SVEUČILIŠNI PREDDIPLOMSKI STUDIJ LIKOVNA KULTURA

NATAŠA TAKAČ

MEĐUPROSTOR

ZAVRŠNI RAD

MENTORICA:

dr. art. Ines Matijević Cakić, izv. prof.

SAŽETAK

Završni rad „Međuprostor“ umjetničko je istraživanje spavanja kao čovjekovog prirodnog stanja tijekom kojeg mijenja razinu svijesti prema nesvjesnom. Rad je vizualizacija snova i imaginarnih prostora nastalih tijekom spavanja u formi četiri crteža koji su ekvivalenti četiri faze sna. Crteži interpretiraju nedefinirane prostore i ljudske figure koji su organizirani u četiri kompozicije dimenzija 150 x 60 cm, 150 x 120 cm, 150 x 100 cm i 150 x 150 cm.

Ključne riječi: san, svijest, interpretacija sna, faze sna, crtež, olovka

ABSTRACT

Undergraduate thesis by the name „Interspace“ is an artistic form of research that's based on sleep as the human's natural state in which the state of consciousness changes. The work visualizes dreams and imaginary spaces created while dreaming. The visualization of this state is portrayed through four drawings that symbolize four stages of sleep. The drawings interpret undefined spaces and human figures that make four compositions in formats 150 x 60 cm, 150 x 120 cm, 150 x 100 cm and 150 x 150 cm.

Key words: dream, consciousness, interpretation of dreams, stages of dreams, drawing, pencil

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja _____ potvrđujem da je moj _____ rad
diplomski/završni

pod naslovom _____

te mentorstvom _____

rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranog rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog/diplomskog rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

U Osijeku, _____

Potpis

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. ZNANSTVENA DEFINICIJA SNOVA.....	2
2.1. TEORIJE I TUMAČENJE	2
2.2. FAZE	3
2.3. TEORIJSKE INTERPRETACIJE.....	4
3. PRIMJERI IZ UMJETNIČKE PRAKSE.....	5
4. KONCEPT I PROCES.....	7
5. TEHNIČKA IZVEDBA RADA.....	8
5.1. CRTEŽ.....	8
6. ZAKLJUČAK.....	15
7. POPIS SLIKOVNOG MATERIJALA.....	16
8. LITERATURA.....	17

1. UVOD

Završni rad „Međuprostor“ vizualizacija je doživljaja sna i njegovog značaja. Rad je izražen kroz poliptih od četiri crteža olovkom na papiru od kojih svaki predstavlja jednu fazu spavanja. Pojedinačni crteži karakteriziraju faze po svojoj duljini, značaju, simbolici i sadržaju.

U svrhu realizacije ovog rada bavila sam se istraživanjem radova psihologa i psihijatora (M. Boss, B. Jakelić, J. Jacobi, M. L. von Franz i C. G. Jung) i psihoanalitičara Sigmunda Freuda, kao i osvještavanjem vlastite psihe kako bih vizualizirala vlastito iskustvo tijekom sanjanja. Stanje sanjanja oduvijek se smatralo nedovoljno istraženim i neutvrđenim područjem znanstvenih i psihoanalitičkih istraživanja. Prikazani motivi u seriji crteža svojevrzni su odraz mojih snova, nesvjesnog i nedefiniranih isprepletenih fluidnih prostora kroz koje se gubi egzaktno značenje. Crteži su nastali s ciljem interpretacije značajnih trenutaka tijekom transfera kroz faze sna.

Na početku pisanog dijela rada predstavljene su faze sna kroz teorije S. Freuda, C. G. Junga, Branke Jakelić, M. L. von Franz i M. Boss. Nakon stručnog opisa sna slijedi moja subjektivna interpretacija njegovog značaja i utjecaja. Naposljetku su objašnjene konceptualne odluke o odabiru kompozicije i motiva, kao i tehnička razrada djela popraćena primjerima iz umjetničke prakse.

2. ZNANSTVENA DEFINICIJA SNOVA

2.1. TEORIJE I TUMAČENJE

San se, prema engleskoj znanstvenici Susan Greenfield (Priča o mozgu, 2000.) definira kao slijed vizuala, zvukova i misli koji su prisutni tijekom spavanja. U najčešćim slučajevima san se odvija nesvjesno te njegov sadržaj ne možemo kontrolirati. Prema Greenfield, san je temeljna funkcija svakog razvijenog mozga te se dijeli na četiri faze koje se tijekom usnulog stanja neprestano ponavljaju. Snove proučavamo snimanjem elektromagnetskih aktivnosti mozga EEG¹.

Sustavno istraživanje snova započeo je austrijski neurolog i utemeljitelj psihoanalize 19. stoljeća Sigmund Freud. Kroz svoja istraživanja Freud je razvio interpretaciju sna kao dubljeg oblika svijesti, koji nam prikazuje ono što zapravo jesmo ili ono što želimo biti. Ugodne snove smatrao je materijalizacijom naših podsvjesnih želja i nagona dok je neugodne snove (noćne more) smatrao rezultatom traumatičnog iskustva (Boss, 1985: n.p.)

Švicarski psiholog i psihijatar Carl Gustav Jung također se bavio tumačenjem snova. Švicarska psihologinja Jolande Jacobi (2006.: n.p.) navodi Jungovo razmišljanje o snovima koji služe psihi kao obavijesti nadolazećih situacija. Smatrao je kako se san sastoji od svjesnog i nesvjesnog dijela psihe te je smatrao kako za elemente koji tvore san prostor i vrijeme ne postoje.

Na temeljima Freudovog i Jungovog istraživanja kreću se razvijati teorije o svrhama sna. Branka Jakelić (2018.: n.p.) navodi kako je svaka stara civilizacija imala vlastitu interpretaciju sna i njegova značaja. Jakelić tvrdi kako su prve sanjarice nastale već u staroegipatskoj kulturi te su ih stari Egipćani koristili kao tumače za zagrobni život. Babilonci su sne smatrali porukama natprirodnih bića i vjerovali su kako se kroz san komunicira simbolima. Jakelić također navodi mnoštvo kultura prisutnih i danas (hinduizam, islam, kršćanstvo, vjerovanja naroda Inuit i Indijanaca...) koje kolektivno temelje interpretaciju sna na prostoru između svjetova unutar kojeg je prvenstveno prisutna duša.

¹ EEG – elektroencefalogram je naziv za metodu mjerenja moždane aktivnosti.

2.2. FAZE

Usnulo stanje dijeli se na četiri etape koje su nam poznate zbog EEG snimanja. Tijekom noći etape se konstantno ponavljaju i svaka ima različit tijek trajanja (Jakelić, 2018.). Po snimanju elektromagnetskih aktivnosti mozga utvrđene su četiri faze sna koje obuhvaćaju NREM² san i REM³ san.

Jakelić (2018.: n.p.) karakterizira faze sna po trajanju, vrsti sna (lagani, duboki san), REM ili NREM obilježju i najčešćem sadržaju.

Prema EEG snimanjima, prva faza je slična budnom stanju te se obilježava kao najlakši san. Tijekom njenog trajanja prisutan je REM i snovi su svedeni na fragmentirane slike ili „minidrame“. Vizualno i auditivno ovi snovi nisu povezani te nalikuju halucinacijama odnosno hipnagogičkim⁴ vizijama. Trajanjem je ova faza najkraća, san se odvija u nekoliko minuta te prelaskom iz prve u drugu fazu najčešće imamo osjećaje propadanja i trzanja tijela. Fragmentarni prikazi unutar ove faze obilježeni su već viđenim predmetima, osobama i situacijama koje dobro poznajemo. Ispreplitanjem tih fragmenata „sjećanja“ u snu se tvori novi nepovezani narativ.

Druga faza karakterizirana je površnim snom iz kojeg nas je iznimno lako probuditi. Tijekom ove faze tijelo se opušta, otkucaji srca i disanje se usporavaju (Jakelić, 2018.). Njeno trajanje je znatno duže od prve faze te u ovom stanju nije prisutan san.

Prema Jakelić (2018.: n.p.) u trećoj fazi sna nastavljaju se fizičke promjene poput pada temperature tijela, usporavanja otkucaja srca, teže je buđenje, sporije i dublje disanje te su električni impulsi mozga znatno jači. Ova faza također se naziva i dubokim snom ili delta-snom zbog snimljenih aktivnosti delta valova. U trajanju treće faze, istraživanja tvrde kako se osobe rijetko sjećaju sadržaja sna i često prijavljuju kako uopće nisu sanjale (Greenfield 2000.: n.p.).

² Non rapid eye movement – stanje u kojemu se ne sanja.

³ Rapid eye movement – stanje u kojemu se odvija san.

⁴ Hipnagogija – neurološki fenomen prisutan u spoju budnosti i sna.

Četvrta faza sna očituje se sporim delta-valovima čije je trajanje najduže od svih faza. Većinu ciklusa nalazimo se u ovoj fazi te je ona najdublji oblik sna. Osobe se teško bude i najčešće budu agresivne u slučaju iznenadnog buđenja. Tijekom četvrte faze snovi su nalik stvarnosti stoga ih se lako prisjećamo. Snove koji se odvijaju u trajanju ove faze osobe opisuju kao živopisna sjećanja. Vizualne scene koje nam se pojavljuju u ovom stanju su mješavina realnog i irealnog, odnosno jave i sna. U trajanju sna ove karakteristike ne primjećujemo već ih sagledamo kao cjelinu (Jakelić, 2018.: n.p.).

2.3. TEORIJSKE INTERPRETACIJE

Dugogodišnje istraživanje snova temelji se na osnovnom pitanju zašto sanjamo. Mnoge kulture imaju svoja objašnjenja, kao navedeni Inuit narodi, indijanski narodi itd. i religije poput islama i hinduizma. No, nijedna od teorija nije znanstveno utvrđena.

Jung je vjerovao kako je odgovor na pitanje zašto sanjamo ukorijenjeno u potrebi za komunikacijom s višim sebstvom, tj. s nesvjesnim oblikom naše psihe (Jacobi, 2006.). Također tvrdi kako tijekom sna na površinu izranjaju razne unutarnje teme kao i naši nedovršeni poslovi, fantazije i osjećaji koje možemo osvijestiti samo pomoću snivanja. Jung san interpretira kao zagonetnu poruku u kojoj se nalazi odgovor na svako naše pitanje (2006.: n.p.).

Prema Marie Louise von Franz (Snovi, 2009.) san je nesvjesna reakcija na svjesnu situaciju. Njegova prisutnost nastaje iz konflikta svijesti i nesvijesti te vjeruje kako se u snu nikada ne ponavljaju događaji iz okoline, osim ako se radi o traumatičnom događaju.

Jakelić tvrdi kako je razlog sanjanja ulazak u novi svijet – onaj bez prostora i vremena (2018.: n.p.). Nova okruženja u kojima se nalazimo tijekom sna neobjašnjivo su nam poznata i pružaju nam uvid u analiziranje i vizualiziranje onoga što u budnom stanju nismo sposobni. Jakelić vjeruje kako su snovi prikazi davnih sjećanja te kako su ponavljajući snovi izuzetno važni za našu psihu.

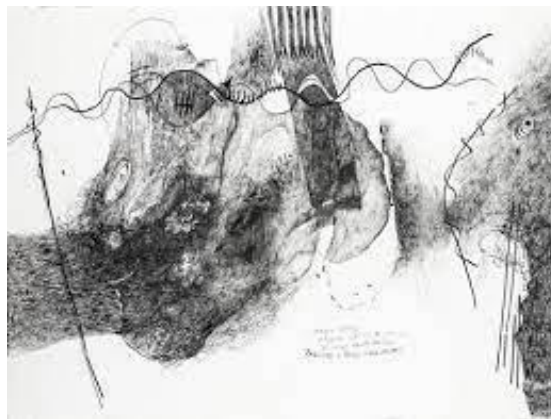
Također postoje i različita razmišljanja o snovima koji se temelje na znanstvenim obilježjima ljudske potrebe za snom. Danas se istraživači i teoretičari uglavnom oslanjaju na tri teorije svrhe sna. Crick i Mitchison (Reverse learning theory, 1983.) u svom radu tvrde kako snovi nemaju značenje već da im je svrha osloboditi um od nepotrebnih informacija prikupljenih tijekom određenog perioda (Muzur, 2010.).

Winson i Pavlides, autori rada *Dreams for survival theory* teoretiziraju snove kao neophodne za opstanak. Vjeruju kako je zadaća sna analiziranje situacija u kojima smo se pronašli te putem toga priprema za buduće radnje (2010.:n.p.).

4. PRIMJERI IZ UMJETNIČKE PRAKSE

Kao primjer iz umjetničke prakse odabrala sam dvije hrvatske umjetnice, likovnu umjetnicu Nives Kavurić Kurtović i konceptualnu umjetnicu Katu Mijatović. Kavurić Kurtović u svoje radove komponira vlastiti simbolizam i metaforičnost, dok se Mijatović bavi psihološkim pristupom istraživanja snova i njegova prostora i značaja. Njihovi različiti pristupi tematikama sna i nesvjesnog intrigirali su i potaknuli istraživanje za završni rad „Međuprostor“.

Hrvatska umjetnica Nives Kavurić Kurtović svojim je stvaranjem vizualizirala metaforičke prostore između sna i jave. Umjetnica već 70-ih godina prošlog stoljeća asimilira nadrealizam, ekspresionističke impulse, komponente apstrakcije i oniričko slikarstvo. Kavurić Kurtović je svoje kompozicije gradila na simbolima i metaforama. Njena likovnost određena je otvorenim i dinamičnim kompozicijama. (Iva Körbler, Nives Kavurić Kurtović, Golom dušom svjedočim trag postojanja – katalog 2021.)

Slika 1. Nives Kavurić Kurtović, Pulsiranje, Ljuljanje, 2021.

Umjetnica Kata Mijatović autorica je rada *Arhiv snova*. Putem ovog rada ljudi imaju mogućnosti opisati svoje snove i podijeliti ih sa svijetom. Mijatović se kroz svoj rad bavi istraživanjem beskonačnog prostora snova i njegove svrhe. Prostore snivanja naziva psihološkim prostorima iza svjesnosti. (n.d. Branko Franceschi, Dream Archive).

URL: <http://arhivsnova.hr/project>

Slika 2. Kata Mijatović, *Sleeping between the Sky and the Earth*. 2010.

3. KONCEPT I PROCES

San je specifično stanje koje je prisutno u životima svih sisavaca. Trećinu svojih života ljudi provode spavajući, odnosno snivajući. Od početka vremena sve do danas snovi fasciniraju brojne kulture koje su u neprestanom traganju za smislom egzistencije. Kulture poput Inuit naroda, pripadnika hinduizma te starijih kultura poput Babilonaca i starih Egipćana smatraju kako su snovi staze između svjetova, neke vjeruju kako pomoću njih mogu komunicirati s višim silama, a neke smatraju kako je san isključivo neurološka pojava bez ikakvih dubljih značenja.

Korijene vuku iz dubine naših duša⁵ stoga je interpretacija sna za svaku osobu drukčija. U snu ne postojimo „mi“ kao jedna svijest, već smo „mi“ sve ono što vidimo i osjetimo u snu. Jung tvrdi kako je san jedino stanje svijesti unutar kojeg smo u potpunosti povezani s onim što jesmo (2006.: n.p.).

„Postoje razna imena za to mjesto među svjetovima. Jung ga je izmjenično nazivao kolektivnim nesvjesnim, objektivnom psihom (...) mjesto gdje biološki i psihološki svijet dijele izvor (...)” (C. P. Estés, *Žene koje trče s vukovima* 2016., prevela Lara Höbling Matković).

Odrasla sam s vjerovanjem kako je san spoj prostora i vremena na koji nimalo ne možemo utjecati. Neizbježan prostor u koji se ode bez znanja i očekivanja. Za mene kretanje kroz

⁵ Duša – dio čovjeka koji čine osjećaji, svijest, narav itd.

snove uglavnom pruža nelagodan osjećaj gubitka kontrole. Izazov je znati da sve slike, osjećaje i zvukove prisutne pred našim sklopljenim očima kontroliramo mi sami.

Prema slavenskoj mitologiji kroz san se vježba intuicija te se kroz njegove simbole, osobe, događaje i podražaje može pronaći istiniti smisao svakog sna⁶. Moj doživljaj sna temeljen je na razmišljanju kako sve što doživimo u snu ima svoje pravo i svrhu prisutnosti. San je za mene prostor kojim se krećem memorijom, vlastitim iskustvima i kolektivnim sjećanjima⁷.

Rad „Međuprostor“ realiziran je kao serija tonskih crtačkih studija u tehnici olovke na papiru. Rad je izveden linijskim crtežom s naglašenim apstraktnim oblicima koji sugeriraju prisutnost svijesti. Čine ga četiri formata različitih dimenzija od kojih svaki predstavlja jednu fazu sna. Dimenzije i motivi prilagođeni su karakternim obilježjima svake faze. Duže faze interpretirane su širim formatom papira, a kraće užim. Spoj su apstraktnih i figurativnih elemenata.

Kompozicija prvog crteža strukturirana je figurativnim fragmentiranim motivima. Na radu je prisutan deformirani autoportret koji simbolizira neshvaćenost i nesigurnost prostora unutar kojeg se nalazimo – nemogućnost objektivnog razmišljanja. Slobodna kompozicija ispunjena je nasumičnim motivima padajuće osobe, vegetacije i sugeriranog prostora. Rad prikazuje prirodu prve faze sna, njene nepovezanosti i nasumičnosti koja nalikuje halucinaciji.

Na drugom crtežu prevladavaju tonsko zasićeni apstraktni oblici. Zbog karakternog obilježja druge faze koja uključuje NREM san i fizičko opuštanje, rad ima meditacijski, smirujući učinak. Svjetlijim i tamnijim tonskim vrijednostima sugeriran je prostor u kojem se nalazimo. Kompozicija trećeg crteža složena je prevladavajućim apstraktnim oblicima koji istovremeno sugeriraju prostor i naglašavaju nelagodu nepoznatog. Figura unutar kompozicije je apstrahirana – u ovom slučaju njena egzistencija prikazana je oko nje. Treća faza sna je ona u kojoj se tijelo priprema na potpuni, duboki san. Elementi prvog plana predstavljaju dva elementa zemlje te simboliziraju porijeklo i kulturu po kojima je psiha oblikovana. Jedno od elemenata jest zemlja s kojom je povezan fragment stabla⁸.

Četvrti crtež koji sugerira četvrtu fazu sna vizualiziran je kao fragment statičnog pejzaža. Specifični motiv nacrtanog mjesta je prostor na kojem sam provela velik dio svog djetinjstva

⁶ Oniromantija – tumačenje snova, proricanje budućih događaja.

⁷ Kolektivna sjećanja – skup zajedničkih ideja, slika i osjećaja povezanih s prošlošću koji nastaje komunikacijskim međudjelovanjem članova zajednice.

⁸ Drvo – kult stabla, slavenska mitologija - vjerovalo se kako su stabla sjedišta viših bića te kako spajaju zemaljski i nebeski život.

te mi se često pojavljuje u snovima. Ovdje sam slušala o folkloru i vjerovanjima starih naroda. Mirna, čista kompozicija simbolizira osjećaj poznavanja unutarnjeg mira.

Četiri crteža završnog rada „Međuprostor“ čine kompozicije strukturirane subjektivnim simbolima koji su prisutni u mojim snovima. Motivi prirode i antropomorfni oblici unutar kompozicija simboliziraju moje porijeklo te su ujedno i vizualna interpretacija staroslavenskih vjerovanja. Kompozicije crteža organizirane su po dimenzijama, tj. trajanjem svake faze sna i njihovog sadržaja.

5. TEHNIČKA IZVEDBA RADA

Rad „Međuprostor“ sastoji se od serije crteža olovkom. Crteži su realizirani na Fabriano Accademia papiru od 200 g. Seriju crteža čine četiri formata jednake visine i različitih dimenzija širine. Crteži su postavljeni u horizontalni niz s minimalnim razmakom od 15 cm. Visina cjelokupnog rada „Međuprostor“ je 150 cm, dok je širina rada u postavu 490 cm. Četiri pojedinačne kompozicije su dimenzija 150 x 60 cm, 150 x 120 cm, 150 x 100 cm i 150 x 150 cm.

5.1. CRTEŽ

Crtež je definiran kao grafički prikaz oblika na površini pomoću crtačkog materijala. Oblici se prikazuju linijom, obrisom ili mrljom. Njegovi elementi su linija, tekstura, točka, ton, ploha i boja. Crtež je jedan od važnijih segmenata u znanosti te se koristi i kao terapijsko sredstvo.

U crtežu se razlikuje tonski i linearni pristup. Umjetnički crtež je osnova svih oblika likovnog stvaralaštva. (Križanec A.M., 2021. *Crtež u umjetnosti*, završni rad, Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet)

Crtež se smatra najstarijim oblikom ljudskog izražavanja. Povijesno se koristio u svrhu komunikacije u obliku piktograma⁹. Također se široko koristi u polju znanosti kao jedna od metoda otkrivanja, razumijevanja i objašnjenja. Smatra se temeljem umjetničke prakse.

⁹ Piktogram – slika nekog predmeta kao simbol određenog pojma ili riječi.

(Križanec A. M., 2021. *Crtež u umjetnosti*, završni rad, Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet)

Seriya crteža realizirana je stupnjevanjem različitih tvrdoća Koh-i-Noor i Faber Castell grafitnih olovaka. Crteži su nastajali u fazama, od kojih je prva određivanje kompozicije i postavljanje osnovnih elemenata.

Slika 3. i 4. Postavljanje osnovnih tonova i kompozicijskih elemenata

Slika 5. i 6. Postavljanje osnovnih tonova i kompozicijskih elemenata

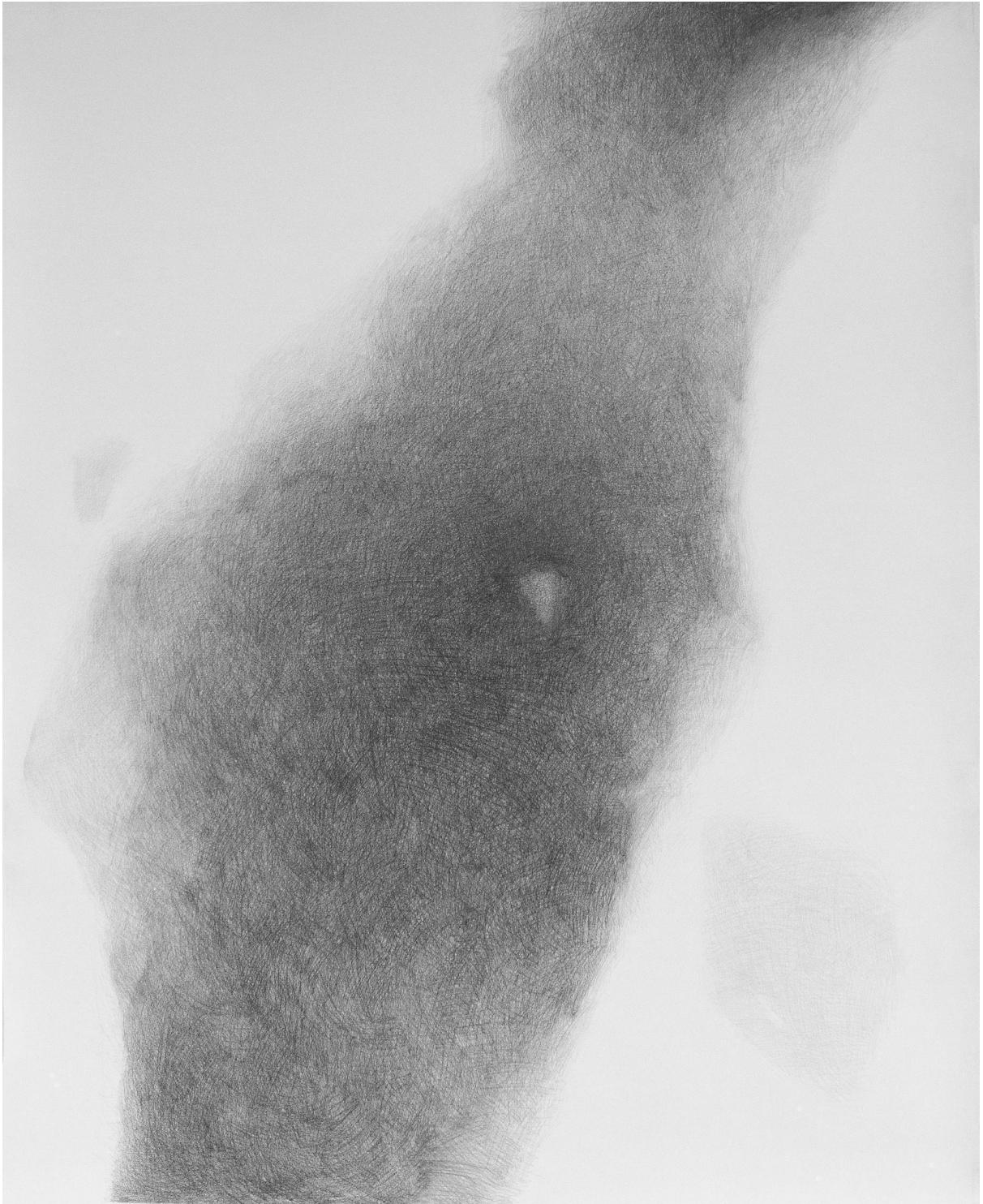
Radovi su realizirani tonskim pristupom crtežu s minimalnim linearnim elementima. Nakon prve faze postavljanja osnovnih tonova (slike 3., 4., 5. i 6.) slijedi zatamnjenje određenih fragmenata crteža u svrhu naglašavanja prostornih planova.

Slika 7. Serija radova „Međuprostor“

Slika 8. Prvi crtež u seriji (prva faza sna)

Slika 9. Drugi crtež u seriji (druga faza sna)

Slika 10. Treći crtež u seriji (treća faza sna)

Slika 11. Četvrti crtež u seriji (četvrta faza sna)

6. ZAKLJUČAK

Rad naziva „Međuprostor“ je vizualna interpretacija faza sna i prostora unutar kojeg se nalazimo dok sanjamo. Nastao je proučavanjem različitih interpretacija i teorija raznih analitičara i spisatelja (S. Freud, C. G. Jung, M. Boss, M. L. von Franz, J. Jacobi, B. Jakelić, Pinkola Estés). Ovim radom se također bavim i vlastitim vjerovanjima, interpretacijama i simbolima.

Stvaranje ovog rada potaknulo me na duboko proučavanje vlastitih snova, njihove svrhe i značenja. „Međuprostor“ predstavlja četiri prostora nesvjesnog stanja svijesti unutar kojih se vraćamo svojim spiritualnim, autentičnim oblicima.

7. POPIS SLIKOVNOG MATERIJALA

Slika 1. Nives Kavurić Kurtović, Pulsiranje, ljuljanje, 2012.

<https://mmsu.hr/wp-content/uploads/2018/02/Nives-Kavuri%C4%87-Kurtovi%C4%87.pdf>

(pristup: 19. 7. 2022.)

Slika 2. Kata Mijatović, Sleeping between the Sky and the Earth. 2010.

<http://arhivsnova.hr/news> (pristup: 19. 7. 2022.)

Slike 3. – 11. Autorske fotografije

Slike 3. – 6. Postavljanje osnovnih tonova i kompozicijskih elemenata

Slika 7. Serija radova „Međuprostor“

Slika 8. Prvi crtež u seriji (prva faza sna)

Slika 9. Drugi crtež u seriji (druga faza sna)

Slika 10. Treći crtež u seriji (treća faza sna)

Slika 11. Četvrti crtež u seriji (četvrta faza sna)

8. LITERATURA

1. Boss, M. (1985.) *Novo tumačenje snova, Vježbe zapažanja u području snivanja i primjeri za praktičnu primjenu jednog novog razumijevanja snova*, Biblioteka Psiha, Zagreb
2. Greenfield, S. (2000.) *Priča o mozgu*, Izvori, Zagreb
3. Jacobi, J. (2006.) *Psihologija Carla Gustava Junga, Uvod u cjelokupno sjelo s uvodnom riječi C. G. Junga*, Biblioteka Anima, Scarabeus naklada
4. Jakelić, B. (2018.) *Snovi - put prema samospoznaji*, Medicinska naklada, Zagreb
5. Körbler, I. (2021.) *Nives Kavurić Kurtović, Golom dušom svjedočim trag postojanja* (katalog, program OLJK-a 2021.), Gradske galerije Osijek
6. Muzur, Amir (2010.) *Tajne mozga*, Medicinska naklada, Zagreb
7. Pinkola Estés, C. (2016.) *Žene koje trče s vukovima, mitovi i priče o arhetipu divlje žene*, 13. izdanje, Algoritam
8. von Franz, M. L. (2009.) *Snovi*, Biblioteka Anima, Scarabeus naklada

Internet izvori:

1. Franceschi, B. (2013.) *Dream Archive*

URL: <http://arhivsnova.hr/project> (pristup: 20. 7. 2022.)